

Asia: VN/22900/2023

Valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta

Lausunnonantajan lausunto

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 1 §:ään (Avustuslajit)

Ensi- ja turvakotien liitto (ETKL) yhtyy SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry:n 22.8.2023 antamaan lausuntoon pykälissä 1-24.

Ensi- ja turvakotien liitto haluaa korostaa 1§:n perustelujen selkeyttämisen tarvetta siten, että kirjauksena on, että yleisavustus myönnettäisiin tuen saajalle lähtökohtaisesti aina yhtenä yleisavustuksena, ellei ole erityistä perustetta toisin toimimiseen. Kohdennetun yleisavustuksen käyttö on perusteltua vain silloin, kun viranomaisen on tarkoitus rahoittaa ainoastaan tiettyä rajoitettua osaa avustuksen saajan toiminnasta muun osan jäädessä avustamatta. Kuten SOSTE lausunnossaan toteaa, myös ETKL arvioi, että luonnoksessa olevat pykälän perustelut ovat epäselvät ja vaikuttavat sisäisesti myös ristiriitaisilta.

Nykyinen yleisavustuksen ja usean kohdennetun toiminta-avustusten käytäntö aiheuttaa rahoitusrakenteena toiminnan haitallista siiloutumista ja vaikeuttaa järjestön toiminnan tarkoituksen kannalta järkevää toiminnan toteuttamista ja eri toiminta-alueiden välisen toimintaa kehittävän synergian syntymistä. Monet ilmiöt, jotka liittyvät kyseisen järjestön toiminnan tarkoitukseen liittyvät myös tiiviisti yhteen, esimerkiksi ETKL:n tapauksessa erotilanteet ja lähisuhdeväkivalta, ja toiminnan tarkoitukseen liittyvän toiminnan keinotekoinen erottaminen ei ole toiminnan tuloksekkaan toteuttamisen kannalta järkevää eikä perusteltua. Käytännössä se merkitsee myös moninkertaista hallinnollista työtä. Kun avustus myönnettäisiin yhtenä toiminta-avustuksena se antaisi mahdollisuuden järjestölle suunnitella ja toteuttaa toimintaansa vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti ilman keinotekoisia rajoja. Avustuksen myöntäminen yhtenä yleisavustuksena antaisi edelleen avustusviranomaiselle mahdollisuuden rajata avustuksen käyttötarkoitusta ja määritellä avustuksen käyttämisen ehtoja, joten yhden yleisavustuksen käyttö ei olisi avustusviranomaisen kannalta kontrolloimatonta.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 2 §:ään (Avustettava toiminta)

Ensi- ja turvakotien liitto yhtyy SOSTEn perusteltuun kantaan, jonka mukaan julkinen valta ei voi siirtää itselleen kuuluvaa vastuuta muille. ETKL toteaa, että järjestöjen toiminta on luonteeltaan hyvinvointia ja terveyttä edistävää, osallistumis- ja toimintamahdollisuuksia luovaa ja siinä mielessä ongelmien syntymistä ehkäisevää sekä matalan kynnyksen apua ihmisille erilaisissa tilanteissa. Toiminta voi olla myös erityistä osaamista vaativan palvelun tuottamista, joka on järjestön kehittämää eikä sitä tuota muu taho eikä sitä ole julkisissa palveluissa. Järjestön toiminta tuo monissa tilanteissa erityisosaamista julkisten palvelujen rinnalle, on luonteva osa kyseisellä sisältöalueella olevaa palveluketjua ja yksittäisen ihmisen palvelupolkua. Järjestön toiminta ei näin ollen ole julkista palvelua, vaan tuo siihen merkittävän erilaatuisen, usein ammatillista osaamista, vertaistukea ja vapaaehtoistenkin osaamista yhdistävän osan. Kun sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä uudistetaan joltakin osin, on tärkeää huolehtia siitä, ettei tahattomasti määritellä julkisen vastuulle kuuluvaksi sellaista toimintaa, joka luontaisesti on järjestöjen erityisosaamista ja josta julkiset palvelut eivät voi käytännössä vastata. Omalla toiminnallaan järjestöt vähentävät julkisiin palveluihin kohdistuvaa painetta, kun apua tarvitsevat ihmiset tulevat autetuiksi jo järjestöjen tuen piirissä. Sosiaali- ja terveystalvuuksia ja järjestöjen rahoitusjärjestelmää uudistettaessa on erittäin tärkeää, että järjestöjen ja julkisten palvelujen roolien sekä toiminnan erilaisuus tunnustetaan ja otetaan huomioon.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 3 §:ään (Avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset)

Kohtaan esitetään muutosta niin, että kaikkia avustuksia koskevissa hakemuksissa pitäisi vastaisuudessa esittää riittävä selvitys toiminnallisesta tai teknisestä suunnitelmasta sekä avustuksen saajan edellytyksistä rahoittaa omavastuuosuus ja lisäksi investointiavustuksissa avustuksen omaisuuden käyttökulut. ETKL kannattaa muutosta, mikäli asetustekstin muutoksella ei tavoitella muutosta nykykäytäntöön. Muussa tapauksessa ETKL yhtyy SOSTEn kantaan, jonka mukaan asetuksella ei pidä lisätä velvoitteita avustuksen hakijoille ilman, että ensin tehdään kustannus-hyöty -analyysi, jonka tulee näkyä säännöksen perusteluissa.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 4 §:ään (Avustuksen määrä)

Avustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän, jos muuta rahoitusta ei ole saatavilla, vastaa nykyistä asetusta, mikä on hyvä ja kannatettava. Pykälän toiseksi momentiksi luonnoksessa ehdotetaan uutta säännöstä avustuksen hakijan varallisuuden arvioimisesta ja tähän kytkeytyvästä omavastuuosuudesta. Tällä hetkellä käytännössä noudatetaan STEAn laatimia varallisuuskriteerejä. Niiden mukaan pääsääntöisesti järjestöllä katsotaan olevan merkittävää varallisuutta silloin, kun järjestön nettovarallisuus viimeisimmässä tilinpäätöksessä on suurempi kuin järjestön kuuden kuukauden kuluja vastaava summa. Pääsääntöä ei kuitenkaan sovelleta sellaisenaan kaikkiin tapauksiin, vaan varallisuutta arvioitaessa otetaan huomioon lukuisia em. asiakirjassa mainittuja poikkeuksia ja erikoistilanteita. Jos mainittu pääsääntö kirjattaisiin asetukseen, nämä poikkeukset ja erikoistilanteet pitäisi myös kirjata siihen, jotta ne voitaisiin huomioida asetusta sovellettaessa. Valtioneuvoston asetus ei kuitenkaan ETKL:n näkemyksen mukaan, kuten SOSTE myös lausunnossaan toteaa, ole oikea eikä tarkoituksenmukainen väline niin yksityiskohtaiseen sääntelyyn.

ETKL yhtyy SOSTE esittämään muutokseen viranomaisen linjaukseen ja pitää sitä erittäin tarpeellisena. Järjestön varallisuusasemaa ei pidä arvioida yhden vuoden tilinpäätöksen perusteella. Yksittäiseen tilinpäätökseen voi kohdentua satunnaisia eriä. Kaikki järjestöjen toiminta ei ole kalenterivuositteista, vaan joitakin toimintoja voidaan järjestää vain joka toinen vuosi tai jokin

toiminta voi jakautua kahdelle vuodelle esimerkiksi pitkät prosessimaiset koulutukset, joilla on eri vuosille erilainen vaikutus. Toiminnan ennustettavuus ja suunnitelmallisuus edellyttää yhtä tilikautta pidemmän aikavälin huomioimista. Jatkossa huomioitavaksi tulee ottaa yhden tilinpäätöskauden sijaan kolme viimeisintä tilinpäätöskautta.

Pykälään ehdotetuilla uusilla momenteilla 2, 3, 4, ja 5 siirrettäisiin asetustasolle eräiden avustusten prosentuaalisia ylärajoja, joista nyt on linjattu STEAn avustusoppaassa. Perustelumuistion mukaan ”Avustusprosentit ehdotetaan säilytettävän samoina kuin tällä hetkellä on avustuskäytännön myötä vakiintunut.” ETKL pitää hyvänä nykyistä ratkaisua, jossa prosentuaalisissa ylärajoissa pitäydytään viranomaisen linjauksen tasolla, eikä kannata sitä, että järjestelmää jäykistettäisiin siirtämällä prosenttirajat avustusoppaasta asetukseen. ETKL yhtyy SOSTEn näkemykseen siinä, että jos kuitenkin prosentuaalisia ylärajoja siirretään asetukseen luonnoksen mukaisesti, niin silloin myös pykäläluonnoksen 6 momentti, jonka mukaan avustuksen määrä voi erityisestä syystä olla 2,3,4, ja 5 momenteissa säädettyä korkeampi, on välttämätön.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 5 §:ään (Valtionavustuksen hakeminen)

Nykyinen hakumenettely rakentuu täysin valtionavustusten hallinnointijärjestelmän varaan. Avustuksen hakijoiden vastuulle ei voida jättää seurauksia siitä, jos järjestelmä ei toimi. ETKL pitää SOSTEn tapaan hyvänä sitä, että investointi- tai hankeavustuksissa useammalle vuodelle jaksotettava avustus voidaan hakea kerralla noudattaen 1 momentissa tarkoitettuja määräaikoja.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 6 §:ään (Avustuspäätös)

Ei huomautuksia

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 7 §:ään (Avustuksen maksaminen)

Esitetty muutos on hyvä ja kannatettava.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 8 §:ään (Avustuksen käyttö)

Asetuksella ei tule estää yleishyödyllisten organisaatioiden välistä vuokraus- tai toimitilakustannusten jakotoimintaa, jolloin samoissa, yhdelle järjestölle investointiavustuksella rahoitetuissa tiloissa toimii useampi yleishyödyllinen järjestö. Asetusluonnoksen muotoilua tulee korjata niin, että se sallii tilan vuokraamisen toiselle yhdistys- tai säätiömuotoiselle yleishyödylliselle toimijalle. Järjestöjen toiminnassa ja tilatarpeissa voi tapahtua muutoksia eri suuntiin, jonka vuoksi toiminnan jatkuvuuden ja tilojen kustannustehokkaan käytön kannalta vuokraamisen salliminen on perusteltua.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 9 §:ään (Hyväksyttävät kustannukset)

Järjestöjen odotetaan kehittävän omaa varainhankintaansa, mutta siihen ei myönnetä mitään resursseja. Nykyisen tiukan tulkintalinjan takia varainhankinta on mahdollista ainoastaan varakkaimmille järjestöille, joilla on omia varoja investoida varainhankintaan. ETKL kannattaa SOSTEn lisäysehdotusta, jonka mukaan ”Järjestö voi käyttää saamastaan valtionavustuksesta kymmenen prosenttia (10%) avustettuun toimintaan välittömästi liittyvään varainhankintaan, kuitenkin vähintään 3000 ja korkeintaan 60000 euroa kunakin kalenterivuonna.” Tälle ei ole nähty myöskään estettä järjestöjen varainhankintaan liittyvässä selvityksessä.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 10 §:ään (Yleisavustus)

Yhdistyksen tai säätiön tarkoitukseen välittömästi liittyvästä koulutus- ja tapahtumatoiminnan järjestämisestä aiheutuneet kulut tulee voida lukea täysimääräisesti valtionapukelpoiseksi kuluksi ilman, että niistä vähennetään toiminnan tuottoja. Monet järjestöt harjoittavat erilaista jäsenistöään tukevaa ja yhteiskunnallisia tavoitteitaan edistävää koulutustoimintaa sääntöjensä tarkoituksenaan perusteella.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 11 §:ään (Investointi- ja hankeavustukset)

ETKL kannattaa SOSTEn muutosehdotusta, jonka mukaan: ”Investointi- tai hankeavustusta saadaan käyttää vain avustettavasta investoinnista tai hankkeesta aiheutuviin kuluihin vähennettynä kyseisestä investoinnista tai hankkeesta saatavilla tuotoilla.” Säännöksen täsmällisempi muotoilu on tarpeen sen selventämiseksi, että kaikki tiettyyn investointiin tai hankkeeseen käytettävät varat eivät ole kyseisen investoinnin tai hankkeen tuottoja. Investoinnin tai hankkeen tuottoja eivät ole esimerkiksi kyseiseen investointiin tai hankkeeseen kohdennettavat satunnaiset testamentti- tai muut lahjoitukset tai avustuksen saajan muusta lähteestä peräisin olevat tulot, joita saaja käyttää kyseiseen investointiin tai hankkeeseen.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 12 §:ään (Osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus)

Ei huomautuksia

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 13 §:ään (Edelleen välitettävä avustus)

Ei huomautuksia

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 14 §:ään (Asiakkaiden valinta)

ETKL yhtyy tässä kohdin SOSTEn lausuntoon.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 15 §:ään (Avustuksen käyttöaika)

Ei huomautuksia

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 16 §:ään (Kirjanpito)

ETKL pitää kirjanpitolain mukaista kuuden vuoden säilytysaikaa riittävänä eikä asetustasoisien sääntelyn tule olla sen kanssa ristiriidassa.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 17 §:ään (Selvitys avustuksen käytöstä)

AUP-järjestelmä tulee analysoida kokonaisuudessaan ja arvioida, mitä vaikutusta erityisraportoinnilla on aidosti saavutettu, eikä siihen liittyvää vaatimusta tule automaattisesti siirtää tulevaan asetukseen.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 18 §:ään (Maksujärjestely takaisinperittävässä avustuksessa)

Avustuksen takaisinperinnän tulee tapahtua suunnitelmallisesti, mutta kiinteä, ehdoton määräaika ei ole ETKL:n näkemyksen mukaan perusteltu. Takaisinperinnässä tulee huomioida järjestön resurssit ja tosiasiallinen takaisinmaksukyky.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 19 §:ään (Neuvottelukunnan kokoonpano)

Ei huomautuksia

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 20 §:ään (Arviointi- ja avustusjaoston kokoonpano)

Ei huomautuksia

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 21 §:ään (Toiminnan järjestäminen)

Ei huomautuksia

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 22 §:ään (Palkkiot ja korvaukset)

ETKL katsoo, että neuvottelukunnan että jaoston sihteereitä koskevat samat perustelut kuin neuvottelukunnan jäseniä ja näin ollen heillekään ei olisi tarkoituksenmukaista maksaa palkkioita.

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 23 §:ään (Voimaantulo)

Ei huomautuksia

Tähän voitte kirjoittaa kommenttinne liittyen asetusluonnoksen 24 §:ään (Siirtymäsäännökset)

Ei huomautuksia

Tähän voitte kirjoittaa mahdollisia muita huomioita ja kommentteja

-

Särkelä Riitta
Ensi- ja turvakotien liitto ry